

Станіслав ІВАНЕНКО,
orcid.org/0000-0002-7861-1077,
кандидат філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри іноземних мов професійного спрямування
Запорізького національного університету
(Запоріжжя, Україна) *stasiv19@ukr.net*

ДОСЛІДЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ СКЛАДАННЯ ВИПУСКНИКАМИ БАКАЛАВРАТУ ЗНО З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Стаття присвячена аналізу результатів складання випускниками бакалаврату ЗНО з іноземної мови. Значається важливість зосередження навчально-виховного процесу з викладання іноземної мови в вищих навчальних закладах на формуванні готовності до міжкультурної комунікації у процесі професійної діяльності. Найвірніший фактор у прискоренні розвитку глобалізації – це поширення англійської мови. Інтеграція України до єдиного Європейського простору вищої освіти виводить іноземні мови на рівень освітніх пріоритетів та зумовлює інтерес науковців до проблеми іноземної підготовки майбутніх фахівців. Вирішення стратегічних питань оновлення іноземної підготовки пропонується шукати в площині розвитку комунікативних, соціальних, інформаційних компетенцій, оскільки саме вони лежать в основі будь-якої професійної діяльності і в умовах постіндустріального (інформаційного) суспільства виявляються як ніколи затребуваними. Мета дослідження – оцінка ефективності тестування рівня знань з іноземної мови випускників бакалаврату різних спеціальностей. Досягнення поставленої мети передбачало виконання таких завдань: 1) здійснити теоретичний аналіз та узагальнення даних науково-методичної літератури за темою дослідження; 2) визначити вимоги та закономірності контролю іноземної підготовки студентів різних спеціальностей. Методи дослідження: теоретичні, аналіз документальних матеріалів, синтез і узагальнення, педагогічне спостереження. На підставі аналізу авторської Концепції вивчення іноземних мов у Запорізькому національному університеті визначено та охарактеризовано вимоги та закономірності контролю іноземної підготовки студентів різних спеціальностей та уточнено їх дефініції. Проаналізовані сучасні підходи щодо контролю результатів навчання та розробки відповідного раціонального методичного інструментарію. Зосереджена увага на встановленні не лише рівня знань фахової термінології, вмінь та навичок, а й використання контролю на основі вимог освітньо-професійної програми та освітньо-кваліфікаційної характеристики.

Ключові слова: контроль, тестування, вимоги, закономірності, концепція.

IVANENKO Stanislav,
orcid.org/0000-0002-7861-1077
PhD of Philology, Associate Professor,
Head of Department of Foreign Languages for Specific Purposes
Zaporizhzhia National University
(Zaporizhzhia, Ukraine) *stasiv19@ukr.net*

STUDY OF THE RESULTS OF EXTERNAL INDEPENDENT TESTING IN A FOREIGN LANGUAGE BY BACHELOR DEGREE GRADUATES

The article is devoted to the analysis of External independent testing (EIS) results of Bachelor Degree graduates in foreign language. The importance is focused on teaching a foreign language in higher education institutions, on forming readiness for intercultural communication in the process of professional activity. The most faithful factor in accelerating the development of globalization is spreading of the English language. The incorporation of Ukraine into a single European Higher Education Area makes foreign languages as educational priority and explains the interest of the scientists in the problem of foreign language teaching of future specialists. The purpose of the study is to evaluate the effectiveness of testing the level of knowledge of foreign language by Bachelor Degree graduates of various specialties. To achieve this aim we foresaw the fulfillment of the following tasks: 1) to carry out theoretical analysis and generalization of data of scientific and methodological literature on the topic of the research; 2) to define requirements and patterns of foreign language control of the students of different specialties. Research methods: theoretical, analysis of documentary materials, synthesis and generalization, pedagogical observation. Based on the analysis of the author's Concept of Foreign Languages Learning in Zaporizhzhia National University, the requirements and patterns of foreign language learning control of the students of different specialties are defined and their definitions are specified. Modern approaches to control the learning results and the development of appropriate rational methodological tools are analyzed. Attention is focused on establishing not only the level of knowledge of professional terminology, skills and competencies, but also the usage of control based on the requirements of educational and professional program and educational qualification characteristics.

Key words: control, testing, requirements, regularities, concept.

Постановка проблеми. Недостатнє врахування в Концепції вивчення іноземних мов у Запорізькому національному університеті (Концепція, 2017) сучасної специфіки професійної діяльності в полікультурному світі, що зумовлено зазначеними процесами, заважає розширенню комунікативних зв'язків в умовах Євроінтеграції України до світового глобального освітнього простору. Тому й зростає значущість вивчення іноземних мов, формування комунікативної компетентності студентів різних спеціальностей. Сьогодні іноземна мова зі спеціальності дедалі більше перетворюється на мову для спеціальності. Знання іноземної мови стало обов'язковою характеристикою сучасного фахівця, і це вимагає істотних якісних змін в організації навчального процесу викладання іноземних мов.

Використання компетентнісного підходу до іншомовної професійної підготовки студентів різних спеціальностей, на нашу думку, забезпечить майбутнього фахівця комплексом знань, умінь, навичок, які дозволять йому успішно використовувати іноземну мову як у професійній діяльності, так і для самоосвіти і саморозвитку особистості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичну основу дослідження склали праці провідних фахівців у галузі прикладної лінгвістики, методики і педагогіки, а також міжнародні документи, що мають відношення до досліджуваних проблем, які безпосередньо стосуються як нашої теми, так і питань більш загального характеру. В процесі роботи нами використовувалися праці таких вчених, як Г.Є. Бакаєв, О.А. Борисенко, В.О. Іваніщев, Л.Й. Клименко.

Також проаналізовано широке коло міжнародних документів універсального і регіонального характеру, таких як "Content and Language Integrated Learning" (Coyle, 2007), "Common European Framework of Reference for Languages: learning, teaching, assessment", "Language testing" (McNamara, 2000), що є істотним внеском у методичну науку і різні галузі прикладної лінгвістики, що слугує як абсолютно нова, деталізована, комплексна модель опису та шкалювання процесу використання і контролю іншомовної підготовки й окремих видів знань і умінь, що підлягають оволодінню.

Мета дослідження – оцінка ефективності тестування рівня знань з іноземної мови випускників бакалаврату різних спеціальностей.

Відповідно до мети визначено завдання дослідження:

1. Здійснити теоретичний аналіз та узагальнення даних науково-методичної літератури за темою дослідження.

2. Визначити вимоги та закономірності контролю іншомовної підготовки студентів різних спеціальностей.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети і реалізації завдань були використані такі методи:

– *теоретичні* – здійснювалися з метою вивчення стану досліджуваної проблеми, визначення актуальності питань, що вивчаються, а також обґрунтування мети і завдань дослідження. Проаналізована науково-методична література, в якій відображені питання, що стосуються особливостей контролю іншомовної підготовки студентів різних спеціальностей та сучасних підходів щодо його підвищення;

– *аналіз документальних матеріалів* – був застосований для отримання об'єктивної інформації за допомогою стандартизованих способів передачі та збереження інформації;

– *узагальнення* – з метою визначення понятійного апарату дослідження;

– *педагогічне спостереження* – виконане з метою уточнення змісту і методики проведення контролю іншомовної підготовки студентів для визначення ефективності процесу навчання, з'ясування рівня знань, набутих умінь і навичок студентів різних спеціальностей Запорізького національного університету.

Виклад основного матеріалу. Контроль і оцінка знань студентів різних спеціальностей – це важливий невіддільний елемент процесу навчання. Тому у методиці викладання іноземних мов проблема ефективної організації контролю іншомовної підготовки є однією з найактуальніших. Як свідчать наукові джерела, у межах проведення контролю іншомовної діяльності студентів різних спеціальностей протягом навчання передбачено, що інформація повинна аналізуватися індивідуально для кожного студента на всіх ланках навчального процесу (Зимня, 2003).

Аналіз літературних джерел засвідчив, що розробкою тестових технологій з іноземної мови, лінгводидактичного тестування, класифікацією відповідних тестів займається багато дослідників як в Україні, так і за кордоном (Гарматюк, Марценюк, 2013). Правильно укладені тести дозволяють викладачеві здійснювати ефективний контроль для визначення рівня готовності майбутніх фахівців до здійснення ефективної комунікаційної взаємодії в умовах іншомовного професійного середовища (Сура, 2005).

Враховуючи вищезазначене, нами проведено аналіз результатів складання випускниками бакалаврату ЗНО з іноземної мови (табл. 1).

За результатами діагностики рівня знань випускників бакалаврату, 100% студентів історичного факультету та 89,29% студентів математичного склали тестування з іноземної мови. Найгірші показники засвідчено за факультетами фізичного виховання – 58,62%, та соціології та управління – 66,67% (табл. 1).

Найбільша кількість випускників бакалаврату з високим рівнем (171–200 балів) когнітивного компонента показника сформованості знань з іноземної мови засвідчена в студентів юридичного (31%) і економічного факультетів (29%). З достатнім рівнем (151–170 балів) – зафіксовано в 20% студентів факультетів юридичного і журналістики. З середнім рівнем знань іноземної мови – отримали студенти факультетів соціальної педагогіки – 18% та математичного – 13%, відповідно. Незадовільний рівень когнітивного компонента показника сформованості знань з іноземної мови отримали студенти факультетів фізичного виховання – 30% та біологічного – 18% (табл. 1).

Відповідно до розглянутих результатів тестування на підставі теоретичного аналізу та застосування власного практичного досвіду визначено вимоги для ефективної реалізації Концепції вивчення іноземних мов та її керівних положень у безпосередній системі іншомовної підготовки протягом навчання (рис. 1):

– здійснення контролю повинно бути комплексним і систематичним;

– природно вписуватися в навчальний процес, оскільки його побудова та контроль за ефективністю взаємопов'язані та взаємозумовлені;

– критерії, тести, показники і методи контролю повинні бути попередньо обґрунтовані з точки зору об'єктивності, інформативності та достовірності;

– кількість методів і показників контролю має бути оптимальною, а процедури випробувань не повинні створювати студенту технологічний дискомфорт;

– методи та показники контролю повинні мати еталонні показники і об'єктивно відображати якості та здібності, для оцінки яких вони застосовуються;

– відповідність обраних тестів статистичним критеріям надійності, об'єктивності та інформативності;

– наявність обов'язкового математико-статистичного аналізу отриманих результатів дослідження.

Загальновідомо, що закономірності відображають об'єктивно існуючі, постійно діючі та обов'язкові взаємозв'язки між предметами, явищами або процесами, що впливають з їхньої вну-

Рис. 1. Вимоги для ефективної реалізації Концепції вивчення іноземних мов у системі іншомовної підготовки протягом навчання

Таблиця 1

Показники тестування рівня знань з іноземної мови випускників бакалаврату

№	ФАКУЛЬТЕТ	Всього виконували тестові завдання	Не склали тест	Всього	%	Когнітивний компонент			
						100-125	126-150	151-170	171-200
1	БІОЛОГІЧНИЙ	57	13	44	77,19	18	11	9	6
2	ЕКОНОМІЧНИЙ	82	13	69	84,15	17	9	14	29
3	ІСТОРИЧНИЙ	19	–	19	100	3	3	9	4
4	МАТЕМАТИЧНИЙ	56	6	50	89,29	12	13	7	18
5	ЖУРНАЛІСТИКИ	89	23	66	74,16	14	12	20	20
6	СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ	81	21	60	74,07	12	18	10	20
7	СОЦІОЛОГІЇ ТА УПРАВЛІННЯ	54	18	36	66,67	14	8	3	11
8	ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ	116	48	68	58,62	30	9	12	17
9	ФІЛОЛОГІЧНИЙ	39	3	36	92,31	8	10	8	10
10	ЮРИДИЧНИЙ	81	15	66	81,48	4	11	20	31
ВСЬОГО		674	160	514	76,26	132	104	112	166

трішньої природи, сутності; основні положення будь-якої науки, закон, що відображає причинно-наслідковий зв'язок між явищами, характеризує перебіг певних процесів у природі або суспільстві. З огляду на це у системі контролю іншомовної підготовки нами визначено такі закономірності цього процесу:

а) максимальна реалізація індивідуальних можливостей студентів різних спеціальностей забезпечена виконанням завдань контролю, заснованому на комплексному підході до вивчення мовленнєвих умінь на рівні (достатньому для здійснення іншомовного спілкування в чотирьох видах мовленнєвої діяльності: аудіюванні, говорінні, читанні, письмі в типових ситуаціях), що повинен функціонувати як узгоджена система підготовки в різних структурних утвореннях модульної, семестрової, річної (2 семестри) та інших строків підготовки здобувача вищої освіти відповідного ступеня (освітньо-кваліфікаційного рівня);

б) ефективність системи контролю іншомовної підготовки характеризується, окрім правильного добору засобів та методів, цілеспрямованим та адекватним їхнім використанням, наявністю якісного та щільного зворотного зв'язку в межах суб'єктно-об'єктних відносин в різних структурних утвореннях;

в) комплексність отримання інформації про результати тестування на сучасному етапі забезпечується не збільшенням обсягу та нагромадженням різноспрямованих методик, а технологізацією процесу та мінімізацією затрат, доступністю та простотою використання, інформативністю та об'ємністю показників, що отримуються внаслідок своєчасного застосування під час контролю іншомовної підготовки.

Науковці доводять, і ми з ними погоджуємося, що обсяг матеріалу, який підлягає контролю, повинен бути невеликим, але репрезентативним і дозволяти отримати якісні результати рівня опанування студентами необхідними навичками та

вміннями (Булах, 1996; Гордєєва, 2019).

Із метою забезпечення якісної іншомовної підготовки студентів немовних спеціальностей університету спільна розробка викладачами відповідних кафедр немовних факультетів університету та викладачами кафедри іноземних мов професійного спрямування навчально-методичних матеріалів для викладання фахових дисциплін іноземною мовою для бакалаврів та магістрів немовних спеціальностей із урахуванням методик викладання іноземної мови та фахових дисциплін, взаєморецензування підготовлених до друку навчально-методичних матеріалів, організація постійно діючого семінару для викладачів немовних факультетів із метою впровадження у викладання фахових дисциплін методики інтегрованого навчання предмету та мови (предметно / контекстно-мовне інтегроване навчання – CLIL – Content and Language Integrated Learning), методики занурення.

Висновки. Для якісної оцінки ефективності навчання студентів під час опанування іноземної мови необхідна ефективна організація процесу контролю. Визначені вимоги та закономірності контролю іншомовної підготовки студентів різних спеціальностей є об'єктивними і структурованими характеристиками, які допоможуть оцінити якість здобутих знань, набутих умінь і навичок студентів різних спеціальностей, а також удосконалити методику навчання іноземної мови в закладах вищої освіти.

У рамках нашого дослідження контроль іншомовної підготовки був обраний як засіб формування іншомовної компетентності за професійним спрямуванням.

Перспективи подальших наукових розвідок полягають в удосконаленні розробленої нами Концепції вивчення іноземних мов з урахуванням вимог та закономірностей контролю, що дозволить посилити слабкі ланки традиційної іншомовної підготовки студентів різних спеціальностей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Булах І.Є., Шило І.М. Мотивація навчання і валідизація оцінювання рівня знань. *Педагогіка і психологія*. Національна академія педагогічних наук України : Педагогічна преса, 1996. № 3. С. 125–129.
2. Гарматюк Н.Д., Марценюк В.П. Особливості застосування тестового контролю при вивченні іноземної мови у вищих навчальних закладах. *Медична освіта*. Тернопіль : ТНМУ, 2013. № 3. С. 17–24.
3. Гордєєва А.І. Контроль навчальних досягнень студентів у процесі вивчення дисципліни «Англійська мова професійного спрямування». *Наукові записки Національного університету «Острозька академія» : серія «Філологія»*. Острог : Видво НаУОА, 2019. Вип. 7(75), жовтень. С. 156–159.
4. Зимняя И.А. Ключевые компетенции – новая парадигма результата образования. *Высшее образование сегодня*. Москва : Российский новый университет, 2003. № 5. С. 35–41.
5. Концепція вивчення іноземних мов у Запорізькому національному університеті. URL: http://sites.znu.edu.ua/navchalnyj_viddil/normatyvna_basa/kontsepts_ya_vivchennya_nozemnikh_mov_u_znu.pdf.
6. Сура Н.А. Навчання студентів професійно-орієнтованого спілкування іноземною мовою : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 Луганськ, 2005. 20 с.

7. Council of Europe. Council for Cultural Co-operation. Education Committee. Modern Languages Division. Common European Framework of Reference for Languages: learning, teaching, assessment. Cambridge University Press, 2001, p. 169.

8. Coyle D. Content and language integrated learning: Towards a connected research agenda for CLIL pedagogies. *International journal of bilingual education and bilingualism*. 2007. T. 10. № 5. С. 543–562.

9. McNamara T. Language testing. Oxford University Press, 2000. 138 p.

REFERENCES

1. Bulakh I.YE., Shylo I.M. Motyvatsiya navchannya i validyzatsiya otsinyuvannya rivnya znan'. [Motivation of learning and validation of knowledge level]. Pedahohika i psykholohiya. Natsional'na akademiya pedahohichnykh nauk Ukrainy : Pedahohichna presa, 1996. № 3. S. 125–129.

2. Harmatyuk N.D., Martsenyuk V.P. Osoblyvosti zastosuvannya testovoho kontrolyu pry vyvchenni inozemnoyi movy u vyshchyykh navchal'nykh zakladakh. [Peculiarities of test control of foreign language learning in higher educational establishments]. Medychna osvita. Ternopil' : TNMU, 2013. № 3. S. 17–24.

3. Hordyeyeva A.Y. Kontrol' navchal'nykh dosyahnen' studentiv u protsesi vyvchennya dystsypliny "Anhliys'ka mova profesiynoho spryamuvannya". [Control of academic achievement of students in the process of learning the discipline "English for specific purposes"]. Naukovi zapysky Natsional'noho universytetu "Ostroz'ka akademiya" : seriya "Filolohiya". Ostroh : Vydvo NaUOA, 2019. Vyp. 7(75), zhovten'. S. 156–159.

4. Zymnyaya Y.A. Klyucheve kompetentsyy – novaya paradyhma rezul'tata obrazovannya. [Key competencies are a new paradigm for educational results]. Vysshee obrazovanye sehodnya. Moskva : Rossyyskyy novyy unyversytet, 2003. № 5. S. 35–41.

5. Kontseptsiya vyvchennya inozemnykh mov u Zaporiz'komu natsional'nomu universyteti. [The Concept of foreign language learning in Zaporizhzhia National University]. URL: http://sites.znu.edu.ua/navchalnyj_viddil/normatyvna_basa/kontsepts_ia_vivchennya_nozemnykh_mov_u_znu.pdf.

6. Sura N.A. Navchannya studentiv profesiyno-oriyentovanoho spilkuvannya inozemnoyu movoyu [Teaching students professionally oriented communication in a foreign language] : avtoref. dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04 Luhans'k, 2005. 20 s.

7. Council of Europe. Council for Cultural Co-operation. Education Committee. Modern Languages Division. Common European Framework of Reference for Languages: learning, teaching, assessment. Cambridge University Press, 2001, pp. 169.

8. Coyle D. Content and language integrated learning: Towards a connected research agenda for CLIL pedagogies. *International journal of bilingual education and bilingualism*. 2007. T. 10. № 5. S. 543–562.

9. McNamara T. Language testing. Oxford University Press, 2000. 138 p.